

ARCAȘIILE ȘI ROLUL LOR IN PROMOVAREA CONȘTIINȚEI NAȚIONALE

de RADU FREITAG și
EUGENIU PAUN

În toate timpurile și în toate locurile, focul, care în general constituie o binefacere pentru oameni, mintuit cu nechibzuință s-a transformat uneori într-o calamitate, mistuind nenumerate valori materiale și spirituale și provocând adesea grele jertfe omenești.

De aceea, oamenii au simțit nevoie să ia în permanență cele mai energice măsuri pentru combaterea incendiilor.

În cele ce urmează ne vom referi la câteva aspecte legate de activitatea pompieristică pe teritoriul nordului Moldovei, în secolul al XIX-lea și în primii 25 de ani ai veacului nostru.

Dintr-o mențiune făcută la începutul secolului trecut cu privire la casele din Bucovina reiese că deși acestea erau construite în majoritatea lor din lemn și aveau acoperișuri din draniță (în regiunea de munte și la orașe) sau cu papură ori paie (în celelalte zone), iar hornurile se terminau în pod, necomunicând cu exteriorul, totuși rareori izbucneau incendii, acest lucru explicându-se prin grija deosebită a cetățenilor în manevrarea focului¹.

Dintre incendiile mai deosebite ce au avut totuși loc, ne rezumăm să amintim pe cel din anul 1807, când a ars clopotnița bisericii Sf. Dimitrie din Suceava². Referitor la acest impozant turn-clopotniță construit de Alexandru Lăpușeanu trebuie reținut că în sec. al XIX-lea i s-a mai adăugat un etaj, ajungând la înălțimea de 40 m și devenind astfel cea mai înaltă și solidă construcție din oraș. Turnul clopotniță a fost folosit drept foisor de foc³ până în anul 1910⁴, când supravegherea orașului începe să se facă de pe noul turn al palatului primăriei.

Se poate afirma că sub regimul austriac (1775—1918) serviciul pompieristic din Bucovina a cunoscut o organizare și o dezvoltare corespunzătoare. Mărturie în această privință sint măsurile tot mai bune adoptate de autorități pentru combaterea incendiilor. Putem constata spre exemplu că, încă din anul 1813, primăria orașului Suceava oferea recompense bănești în valoare de 2—5 florini persoanelor ce se evidențiau cu prilejul stingerii incendiilor⁵. Pentru evitarea incendiilor erau luate și unele măsuri preventive pe linie administrativă ca, spre exemplu, interzicerea fumatului pe străzi și în piețe⁶, precum și stingerea focurilor pe timp de noapte.

O preocupare permanentă a primăriei orașului a constituit-o dotarea formației de pompieri cu utilaje de stingere tot mai perfecționate. Semnificativ în acest sens este

¹ Johann Polek, *Die Bukowina zu Anfang des Jahres 1801*, în „Jahrbuch des Bukowiner Landes-Museums, 15 Jahrgang 1907“, Cernăuți, 1908, p. 28.

² Arhivele Statului Suceava, fond. Primăria orașului Suceava dos. 13/1811, f. 1—2.

³ Ștefan Zidăriță, *Suceava, ghid turistic al regiunii*, București, 1987, p. 51.

⁴ Victor Morariu, *Călduza istorică a orașului Suceava*, Cernăuți, 1921, p. 17.

⁵ Arh. St. Suceava, fond. Primăria orașului Suceava, dos. 75/1813, f. 1.

⁶ *Ibidem*, dos. 94/1813, f. 1.

contractul încheiat la data de 15 martie 1826 cu lăcătușul Franz Schuman din Lemberg pentru fabricarea unei pompe de stingere a incendiilor în valoare de 620 florini. Caracteristicile tehnice ale acestei pompe, stipulate în contractul încheiat, sînt următoarele : pompa va fi solid fixată pe o căruță cu patru roți, va avea o capacitate de zece găleți apă, ce va putea fi proiectată în aproximativ 2—3 minute la o înălțime de 16—17 stinjeni (Klafter) și la aceeași depărtare orizontală⁷.

Alte utilaje și materiale folosite frecvent la combaterea incendiilor, în afară de pompele acționate manual, erau butoaietele instalate pe căruțe pentru transportul apei, gălețile, cîngile de foc, scările, felinarele, costumele de protecție confecționate din piele⁸ și altele.

În anul 1838 este alcătuit un regulament de stingere a incendiilor pentru orașul Suceava. Din cele 14 articole cit cuprinde acest regulament spicuiem că : art. 1 se ocupa cu măsurile de depistare rapidă a oricărui început de incendiu ; art. 2 prevedea obligațiile ce revin tuturor cetățenilor în caz de foc ; art. 3 enumera materialele și utilajele pentru stingerea incendiilor aflate în dotarea primăriei ; iar art. 4 descria pe larg lipsa de apă de care suferea orașul Suceava, unde se găseau puține fîntîni și recomanda ca în caz de nevoie să fie folosite din plin butoaietele sacagiilor⁹.

Mult mai tîrziu, în ședința din 21 iulie 1877, comitetul comunal al orașului a aprobat înființarea Asociației pompierilor voluntari. Aceasta avea un statut propriu¹⁰, care cuprindea 30 de paragrafe, grupate în 14 capitole, referitoare la înființarea asociației, scopul, averea și conducerea ei, la drepturile și îndatoririle membrilor etc. În ceea ce privește membrii asociației, aceștia, indiferent dacă erau activi, susținători sau de onoare, primeau câte o diplomă, care cuprindea, pe lîngă numele persoanei, data intrării în asociație și următorul motto : „Mit Kraft der Flamme Trutz aus Lieb zum Nachsten Schutz“, care s-ar putea traduce astfel : „Voinicește focul să înfruntăm, aproapele cu drag să-1 apărăm“¹¹.

În fine, ne vom referi și la regulamentul de stingere a incendiilor, emis de către garnizoana de pompieri din orașul Suceava în anul 1918¹². Două din cele zece puncte ale acestui regulament prevăd obligativitatea medicului orașului de a asista la acțiunea de stingere a incendiilor în vederea acordării primului ajutor în caz de nevoie și însoțirea formației de intervenție a pompierilor de către 10—15 soldați înarmați cu puști și arme albe, această măsură fiind luată din cauza evenimentelor primului război mondial.

Mai puternică decît lupta cu „focul“ a fost însă lupta românilor din această parte a țării împotriva cotropitorilor străini, pentru păstrarea ființei naționale, pentru libertate socială și națională.

Lupta românilor din Bucovina împotriva asupritoarei stăpîniri habsburgice a cunoscut diferite forme, ca de exemplu : înființarea de asociații cu caracter național, precum și a cabinetelor de lectură, căminelor culturale și bibliotecilor publice sau editarea în limba română a publicațiilor culturale sau politice, organizarea de serbări sau vizite la mormîntul domnitorului Ștefan cel Mare de la mănăstirea Putna, cît și la alte monumente istorice etc.

Un moment important în acțiunea de promovare a conștiinței naționale în rîndul populației bucovinene este marcat de înființarea arcășiilor. Aceste asociații urmăreau să strîngă „în mînunchiuri pe tinerii țărani, făcîndu-i să se mîndrească că sînt români, să cultive cu îndirjire limba și datinele strămoșești și astfel să reziste încercării de a-i

⁷ Ibidem, dos. 15/1826, f. 1.

⁸ Ibidem, dos. 4/1834, f. 3—4.

⁹ Ibidem, dos. 3/1838, f. 7—12.

¹⁰ Ibidem, dos. 8/1877, f. 1—5.

¹¹ Ibidem, f. 7—8.

¹² Ibidem, dos. 15/1918, f. 3.

Statutele Societății (Frații) „Arcașul”.

Numele, sediul și stemele Societății.

- §. 1. Se înființează o Societate cu numele „Arcașul” și cu sediul în *Bălca*.
- §. 2. Societatea are un steag roșu-galben-albastru; membrii ei activi poartă panglică roșu-galben-albastră cu inscripția: „Arcaș din *Bălca*”.

Scopul Societății.

- §. 3. Scopul Societății este: a stinge focuri (incendii), a cultiva dezvoltarea fizică, prin gimnastică și atletică, precum și dezvoltarea culturală și socială a membrilor.

Mijloacele.

- §. 4. Spre atingerea scopului său, Societatea se va folosi de următoarele mijloace: a) exerciții de pompieri; — b) exerciții gimnastice și atletice; — c) aranjarea de corțuri pompoase, de producții gimnastice, muzicale, declamatorii și teatrale; — d) întreținerea de coruri vocale și muzicale, de cabinete de lectură și de biblioteci populare; — e) întreținerea de cursuri didactice și de conferințe folositoare. *f) promovarea bresnelor*

Membrii.

- §. 5. Membru al Societății poate fi fiecare persoană de *naționalitate română*, care va fi primită de *Fruntărie* (Comitet).
- §. 6. Membrii se împart în activi și sprijinitori:
a) Membri activi sunt acei, cari se îndatoresc a plăti cotizația hotărâtă de adunarea generală și a împlini toate datorițele cerute de scopul Societății; b) membri sprijinitori sunt acei cari contribuiesc în ori și ce mod la sprijinirea scopurilor Societății.
- §. 7. Membrii activi și sprijinitori au dreptul de a lua parte la adunările generale, cu dreptul de alegere activă și pasivă, și a lua parte la toate întreprinderile și producțiile Societății.
- §. 8. Membrii activi și sprijinitori au îndatorirea de a împlini conștiințios toate dispozițiile statutelor, a plăti regulat cotizația anuală, a câștiga membri noi pentru Societate și a trăi frățește cu ceilalți membri. Membrii neștiutori de carte vor fi datori să învețe până într-un an a citi și a scrie.
- §. 9. Fiecare membru activ are îndatorirea deosebit de strictă:
a) a se prezenta, la ora fixată, la exercițiile prescrise, eventual a justifica absențarea sa;
b) a se subordina poruncilor comandantului sau ale locoșitorului lui, și a executa, la exerciții și la stingerea focului, întocmai și fără întârziere toate comănde;
c) a ține în bună rânduială uniforma și toate sculele lui încredințate, eventual a da despăgubire pentru cele stricate de el;
d) a se purta cuviincios față cu superiorii;
e) a depune, la intrarea sa în Societate, țagăduința de bună voie, că va împlini bucurat toate datorițele față de Societate și față de țovarăși, întărind aceasta țagăduința prin stringere de mână a capitanului Societății;
f) la caz de alarmă de foc, a grăbi și a sosi la locul fixat și a aduce cu sine toate sculele prescrise;
g) a nu părăsi locul fixat până ce comandantul sau locoșitorul nu va da semnalul spre părăsirea locului, alăci dacă ar fi în primejdie de viață.

a) și aduce, după exerciții sau după stingerea focului, la locul său toate scutele Societății;

b) și nu lasă nicăieri aceste scute fără de încuviințarea comandantului sau a locotinentului lui;

c) și se înfățișă la exerciții, la producțiuni și la stingeri de foc, cu semnele prescrie ale Societății;

d) și scapă viața tovarășului chiar cu preinția vieții proprii.

Mijloacele materiale ale Societății.

§. 10. Cheltuielile Societății se acoperă: a) din cotizațiile membrilor; b) din contribuții și sprijiniri de bună voie și c) din alte venituri ale Societății.

§. 11. Mărirea cotizațiilor membrilor activi și sprijinitori se hotărăște de adunarea generală.

Împărțirea membrilor în cete.

§. 12. Fruntașia (comitetul) societății are să împărțească membrii activi în patru cete: I. Întâia ceta: suitorii; ei sunt datori a apăra de foc persoane și lucruri, a opri lătrăria locului spre lucrurile învecinate; II. A doua ceta: pompierii (împroșcatorii); ei sunt datori a transporta pompa la locul focului și ai da alți servicii necesar; III. A treia ceta: aducătorii de apă; ei sunt datori a griji de cantitatea trebuincioasă de apă; IV. A patra ceta: veghietorii (străjerii); ei sunt datori a veghi asupra aerei aprinșilor, grijind ca ea să nu se piardă.

§. 13. Agendele Societății le conduc: a) adunările generale și b) Fruntașia (Comitetul).

Alegerile și adunările generale.

§. 14. Adunările generale se fac odată pe an sub conducerea Fruntașiei (Comitetului) Societății. Fruntașia (Comitetul) are însă dreptul a convoca ori și când adunarea generală; este însă și datoră a face aceasta ori și când la cererea unei treimi a membrilor Societății.

§. 15. Pentru validitatea hotărârilor adunării generale se cere numărul de cel puțin jumătate a membrilor activi. La caz să nu se poată întruni acest număr, se convoacă cu aceeași ordine de zi o a doua adunare generală, care poate hotări și cu ori și ce număr de membri. Hotărârile se fac cu majoritatea absolută a voturilor.

§. 16. Adunarea generală: a) ia cunoștința despre raportul de gestiune al Fruntașiei (Comitetului) și-i dă deslegare; b) alege membrii Fruntașiei (Comitetului) și, din sinul acestora, pe căpitanul Societății; c) discută asupra propunerilor făcute în afacerile Societății; d) hotărăște asupra recursurilor făcute de cei respinși la primire și de membrii excluși de comitet; e) hotărăște asupra schimbării statutelor, asupra dizolvării Societății și asupra scopului pentru care are să fie menită averea Societății.

Fruntașia (Comitetul).

§. 17. Fruntașia (Comitetul) se alege pe un an și se compune: din căpitan, comandant, instructor, secretariu, casier și din patru conducători ai ceteilor. a) Capitanul Societății convoacă toate ședințele și le prezidează, subscrisă dinpreună cu secretarul toate scrisorile, și reprezintă Societatea; b) comandantul conduce exercițiile, producțiunile și lucrările la stingerea locului; el ține locul, în caz de trebuință, pentru capitan; c) instructorul este locțiitorul comandantului; d) secretarul ține inventarul, scrie protocolul ședințelor și îngrijește biroul; supraveghează scutele și grijește de buna stare a localului, a bibliotecii și a paștelor Societății; e) casierul ține casa Societății și toate socotelele ei; f) conducătorii ceteilor conduc cetele în toate lucrările lor și sunt subordinați comandantului și instructorului.

§. 18. Pentru validitatea hotărârilor Fruntașiei (Comitetului) se cere numărul de cel puțin jumătate a membrilor ei (sau și majoritatea absolută a voturilor celor prezenți, în caz de paritate, hotărăște căpitanul Societății).

- § 19. Fruntașia (Comitetul) rezolvă agendele ce nu se țin de adunarea generală, administrează averea Societății, primește și exclude membri, convoacă adunările generale și execută hotărârile acestora. Fruntașia (Comitetul) se convoacă la cerere prin capitan.

Juriul de arbitri.

- § 20. Toate certele între membrii societății se judecă de un juriu de arbitri, compus din doi membri aleși de părțile litigante sub un president ales de acești doi.

Desfacerea Societății.

- § 21. Desfacerea Societății se poate hotărî numai de către adunarea generală cu majoritate de $\frac{2}{3}$ a tuturor membrilor. În caz de desfacere, averea Societății va fi întrebuițată pentru acel scop care îl va hotărî adunarea generală.

Dispozițiuni transitorii.

- § 22. Pe baza acestor statute subscriși membri înființatori se constituiesc ca Fruntașie (Comitet) provizorie, care va conduce toate afacerile Societății până la întâia adunare generală. În intervalul acesta Societatea va fi reprezentată prin

Artemie Galan n.p.
ca capitan

și prin

Pamfil Cucurcan n.p.
ca secretar

Nr 7298.

Existența societății acestora după cuprin.
sul statutelor de față se testează în virt.
tutea § 9 a legii din 15 Noiembrie 1867 art 139

S.L.S. Oula guvernul i.n. al țării București
confirmată în 22. Febr. 1909.
În subscriere.
L.S. Barleon n.p.

deznaționaliza. Ei trebuiau instruiți să poată rezista marelui pîrjol, de data aceasta național, care ne amenința și care cu toate mijloacele trebuia paralizat¹³.

O contribuție de seamă în acțiunea de organizare a arcășiilor au avut-o studenții și intelectualii progresiști români de la sate, care, acționînd în spiritul apelurilor repetate adresate de societatea studențească „Dacia” (primul apel a fost publicat la 7 mai 1905)¹⁴, au dus o vie propagandă în rîndul tineretului român pentru înființarea acestei societăți. Rezultatele pozitive ale acestei activități propagandistice duse în rîndul sătenilor n-au întîrziat să dea roadele convenite, întrucît chiar din anul 1905 au început să se înființeze în satele din Bucovina tot mai multe asociații arcășești.

Astfel, de exemplu, din datele pe care le avem la îndemîna rezultă că în anul 1905 s-au înființat asociații arcășești în comunele: Frătăuții Vechi¹⁵ și Părhăuți¹⁶; în 1906 în comuna Frătăuții Noi¹⁷; în anul 1908 în comuna Stupea (astăzi Ciprian Porumbescu)¹⁸; în anul 1909 în comunele: Bilca¹⁹, Costișa²⁰, Horodnicul de Jos²¹ și Horodnicul de Sus²², iar în anul 1910 în comuna Pirtești de Jos²³.

În anul 1906 se publică regulamentul arcășiilor, care subliniază chiar în prefață importanța culturii, mijlocul pentru atingerea unui grad de cultură mai înalt „nefiind altul decît socializarea”. Regulamentul arcășiilor își propunea să strîngă la un loc tineretul, să-l facă atent asupra pericolelor ce-l amenință din toate părțile, să-l înfrățească și să-l cultive, atît fizic cît și moral, în vederea apărării averii și vieții aproapei²⁴.

Bineînțeles că asociațiile arcășești ce se înființau la sate funcționau pe baza unor statute, care, în linii generale, erau asemănătoare. Spre exemplu, în statutul societății (Frăției) „Arcașul” din Bilca, înființată după cum s-a arătat în anul 1909, vedem că primul capitol se referă la „Numele, sediul și semnele societății”²⁵. El prevedea ca aceste semne să fie un steag roșu, galben și albastru, precum și o panglică tot tricoloră, cu inscripția „Arcaș din Bilca”, pe care s-o poarte membrii activi. De fapt, toate asociațiile arcășești aveau steaguri tricolore și panglici cu inscripția satului respectiv.

Pînă în prezent nu am descoperit obiecte din această perioadă, dar Muzeul Pompierilor a achiziționat însă de la parohia din comuna Bosanci, județul Suceava, steagul arcășiei înființată în anul 1924, precum și trei brîie, o eșarfă și o banderolă tricoloră din comuna Satu Mare, același județ²⁶.

Conform prevederilor regulamentului arcășiilor, steagurile trebuiau sfințite în biserică de către preotul satului²⁷.

Este de necontestat că manifestările, prilejuite în special de sfințirea steagurilor, constituiau un excelent mijloc de afirmare românească, de promovare a conștiinței națio-

¹³ Teodor Balan, *Arcașii din Bucovina*, Cernăuți, 1926, p. 5.

¹⁴ *Ibidem*, p. 6.

¹⁵ Ar. St. Suceava, fond. Tribunalul jud. Suceava, reg. nr. 28/1930, p. 201—202.

¹⁶ *Ibidem*, p. 79—80.

¹⁷ *Ibidem*, fond. Prefectura jud. Rădăuți, dosar 5/1914, f. 54.

¹⁸ *Ibidem*, fond. Tribunalul jud. Suceava, reg. nr. 28/1930, p. 125—126.

¹⁹ *Ibidem*, fond. Prefectura jud. Rădăuți, dos. 5/1914, f. 49.

²⁰ *Ibidem*, f. 50.

²¹ *Ibidem*, f. 56.

²² *Ibidem*, f. 58.

²³ *Ibidem*, fond. Tribunalul județului Suceava, reg. nr. 28/1930, p. 543—544.

²⁴ Teodor Balan, *op. cit.*, p. 6.

²⁵ Arh. St. Suceava, fond. Prefectura județului Suceava, dos. 26/1952, f. 1.

²⁶ Drapelul, cu dimensiunile de 150/135 cm, are două fețe și este confecționat din mătase roșie, galbenă și albastră, deteriorat la partea de jos aproape o cincime. Pe una din fețe (central) este pictat pe o pinză (60/40), prinsă de steag cu palete, momentul în care Ștefan cel Mare se roagă. De jur împrejurul ei sînt frunze de laur și de stejar și este scris cu litere din fir aurit de 8 cm textul: „Imboldul, iubirea, scopul, fericirea neamului. Societatea arcășească Bosanci”. Cealaltă față are în centru stema României, realizată tot din fir aurit și palete, iar ca text: „România, societatea arcășească Bosanci, fondată în anul 1924, decembrie 26”. Drapelul a fost identificat de șeful Muzeului Pompierilor în comuna sus-amintită la 29 sept. 1976, cu sprijinul preotului Butnariu Vasile. Celelalte obiecte au fost descoperite de lt. col. Asmarandel din grupul de pompieri al județului Suceava.

²⁷ Teodor Balan, *op. cit.*, p. 6.

nale, intrucît „arcașii cutreerău comuna, înfășurați fiind cu panglici tricolore și avînd în frunte drapelul tricolor. Serviciul divin, baterea țintelor, depunerea jurămintului, apoi petrecerea populară ce urma, la care se juca teatru și se declamau poezii naționale, erau atîtea și atitea prilejuri... în măsură să trezească mîndria națională și să lase urme neșterse la tineri și bătrîni“²⁸.

Cu ocazia sfințirii steagurilor se țineau și cuvîntări înflăcărâte. Astfel, la una din aceste festivități, un membru din conducerea societății „Dacia“, printre altele, arăta : „Crucea din virful steagului înseamnă să vă păziți credința și limba românească cc ați moștenit-o de la strămoși, culoarea roșie vă zice că fondul care străbate inimile voastre tînereș să fie iubirea de neam și de țeară, iară culoarea albastră va să spuie ca vecinie să fiți credincioși țării“²⁹. Tot el sublinia că „Aceste pămînluri le-am moștenit de la strămoși ; pe ele sintem crescuți, pe ele suferim nevoi, pe ele batem veseli cu opinca cînd scripa și cobza ne îndeamnă la horă și arcan“³⁰.

Al doilea capitol din statut definea scopul societății : „a stinge focuri (incendiuri), a cultiva dezvoltarea fizică, prin gimnastică și athletică, precum și dezvoltarea culturală și socială a membrilor“. Pentru atingerea acestor scopuri, societatea arcășească din Bilca, prin capitolul „Mijloacele“, își propunea organizarea următoarelor activități : „a. exerciții de pompieri ; b. exerciții gimnastice și atletice ; c. aranjarea de corțuri pompoase, de producțiuni gimnastice, muzicale, declamatorii și teatrale ; d. întreținerea de coruri vocale și muzicale, de cabinete de lectură și de biblioteci poporane ; e. întreținerea de cursuri didactice și de conferințe folositoare ; f. promovarea tresviei“³¹, adică lupta împotriva alcoolismului.

Din cele de mai sus se desprinde cu claritate faptul că scopul principal al asociațiilor arcășești era acela de a educa tineretul român de la sate în spirit național. Includerea în statut și chiar executarea unor exerciții de stingere trebuie privită ca o abilită manevră a românilor, menită să abată atenția autorităților austriece de la principala misiune cultural-educativă a societăților arcășești, dar și ca un fenomen obiectiv, izvorit din nevoia de a apăra gospodăriile cetățenilor de flăcările incendiilor, mai ales în comunele unde nu existau formații de pompieri.

Celelalte capitole ale statutului tratează pe larg problemele privind categoriile de membri și împărțirea lor în cete³², mijloacele materiale, alegerile și adunările generale, fruntășia (comitetul), juriul de arbitri, desfacerea societății și dispozițiuni tranzitorii³³.

Prin urmare, putem afirma că arcășiile au fost înființate cu scopul expres de a propaga și dezvolta conștiința națională în rîndurile tineretului român de la sate. În toată perioada dominației habsburgice aceste societăți au constituit pentru satele din Bucovina, așa cum sublinia un contemporan, „stîncă de care s-au lovit valurile străinismului. Prin ele țărănimea noastră a putut rezista, iar tineretul de pe la sate a fost pregătît pentru o mai puternică accentuare a românismului în mica Bucovină“³⁴.

În încheiere trebuie subliniat și un fenomen mai puțin cunoscut și anume acela că unele formații de pompieri civili din teritoriul ocupat de Imperiul austro-ungar aveau drapele tricolore (Bosanci-Suceava) și eșarfe tricolore (Chișinău-Criș-Arad 1887)

²⁸ *Ibidem*, p. 7.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ *Ibidem*, p. 8.

³¹ Arh. St. Suceava, fond Prefectura județului Suceava, dos. 26/1925, f. 1.

³² Conform acestui capitol trebuiau organizate patru cete : I „suitoarii“ (erau datori să apere de foc persoanele și bunurile și să localizeze incendiul) ; II pompierii — „împroscătorii“ (aduceau pompa la incendiu și lucrau cu ea) ; III „aducătorii de apă“ ; IV „vegheatorii—străjerii“ (supravegheau bunurile evacuate de la incendiu). Această împărțire a membrilor demonstrează, de asemenea, rolul arcășiilor în apărarea avutului cetățenilor de flăcările incendiilor.

³³ *Ibidem*, f. 1—2.

³⁴ Teodor Balan, *op. cit.*, p. 8.

sau puneau pe prim plan folosirea limbii române în activitatea lor (Baia de Criș, 1881)³⁵, fapt ce ne determină să admitem că dc promovarea conștiinței naționale se ocupau și unele conduceri ale acestor formații. Această problemă, precum și colaborarea dintre formațiile civile de pompieri și arcășii urmează să fie însă cercetată.

„ARCAȘILE“ ET LEUR ROLE DANS LA PROMOTION DE LA CONSCIENCE NATIONALE

R é s u m é

Dans l'article sont présentés quelques problèmes concernant le corps organisé pour combattre les incendies sur le territoire de la Bukovine au XIX-e siècle et au début du XX-e siècle, en soulignant d'une manière particulière la lutte des roumains de cette province contre la tyrannique domination des Habsbourgs (1775—1918).

Entre les variées formes de lutte pour la conservation le l'être national les auteurs mettent en relief aussi l'activité des „arcășii“, associations créées dans le but exprès de propager et développer la conscience nationale parmi les jeunes habitants des villages de Bukovine. La préoccupation manifestée par ces organisations pour les problèmes relatifs aux pompiers est considérée par les auteurs comme un moyen utile employé par les roumains, dans le but de distraire l'attention des autorités autrichiennes concernant leur principale mission, mais en même temps comme une réalité objective, émanant de la nécessité de défendre les propriétés des citoyens contre les incendies, spécialement là où il-n-y-avait pas des corps de pompiers.

³⁵ Aceste obiecte și documente se află la Muzeul Pompierilor-București.